

Підтримку надає:

Федеральне міністерство
продовольства і
сільського господарства

на підставі рішення
Німецького Бундестагу

Німецько-український
агрополітичний діалог

При Інституті економічних досліджень та політичних консультацій

Коментарі до аграрних законодавчих ініціатив

APD/KAG/04/2015

Коментар до проекту Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» (щодо запровадження спрощеної процедури реєстрації на території України ГМО та продукції, виробленої з їх застосуванням, зареєстрованих в ЄС)

Райнгард Мекленбург

Київ, серпень 2015 року

Про проект "Німецько-український агрополітичний діалог" (АПД)

Проект «Німецько-український агрополітичний діалог» підтримує Україну у справі реформування аграрного законодавства та аграрної політики з урахуванням міжнародного досвіду Німеччини та інших країн, а також міжнародних організацій (ЄС, СОТ), відповідно до принципів ринкової економіки та структурної політики. Проект підтримується Федеральним міністерством продовольства та сільського господарства ФРН в межах програми двостороннього співробітництва та реалізується у співпраці з уповноваженою компанією ТОВ ГФА Консалтинг груп та виконавцями проекту – компанією ТОВ ІАК АГРАР КОНСАЛТИНГ та Лейбніц-Інститутом аграрного розвитку в країнах перехідної економіки (ІАМО). З українського боку відповідальним за виконання проекту є Інститут економічних досліджень і політичних консультацій (ІЕР).

www.apd-ukraine.de

Автор

Д-р Райнгард Мекленбург

mecklenburg@btr-rechtsanwaelte.de

© 2015 Німецько-український агрополітичний діалог

Усі права захищені.

У Європейському Союзі (ЄС) впровадження в обіг генетично модифікованих продуктів харчування та кормів дозволене лише в тому разі, якщо існує дозвіл на продаж, виданий на основі суворої перевірки безпечності генетично модифікованих організмів (ГМО), які в них містяться. Дозвіл на впровадження в обіг генетично модифікованих продуктів харчування та кормів регулюється Постановою (ЄС) № 1829/2003, а також Директивою № 2001/18/ЄС. Наразі в Комісії зареєстровано близько 60 дозволів на продаж ГМО. З реєстром можна ознайомитись за посиланням: http://ec.europa.eu/food/dyna/gm_register/index_en.cfm.

Дозволи на продаж видаються Комісією на 10 років. Дозвіл ґрунтується на висновку Європейської агенції з безпеки продуктів харчування (EFSA), яка спочатку проводить комплексну перевірку безпечності ризиків, пов'язаних з використанням ГМО. На основі висновку Комісія готує проект рішення про видачу дозволу, який надалі ухвалюється простою більшістю постійної комісії з мереж продажу продуктів харчування та здоров'я тварин. Ця комісія складається з представників держав, які відповідають за важливі рішення в галузі безпеки продуктів харчування, та очолюється представником Європейської Комісії.

EFSA забезпечує наукову та незалежну оцінку в ході розгляду питання про видачу дозволу. Ця оцінка ґрунтується як на наукових даних, поданих заявниками, так і на іншій відповідній науковій інформації. Під час перевірки безпеки EFSA орієнтується на різноманітні ухвалені нею ж інструкції щодо оцінки безпечності генетично модифікованих рослин та вироблених із них продуктів харчування. З інструкціями можна ознайомитися в «Guidance Document for the Risk Assessment of Genetically Modified Plants and Derived Food and Feed» («Інструкції з оцінки ризиків генетично модифікованих рослин та вироблених із їх застосуванням продуктів харчування і кормів»). Оцінка ризиків орієнтується, перш за все, на принцип суттєвої рівноцінності, описаний у 1993 р. робочою групою ОБСЄ та доповнений у наступні роки комісією Codex Alimentarius Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) та Всесвітньої організації охорони здоров'я, яка (комісія) відповідає за міжнародні стандарти продуктів харчування. Згідно з цим принципом, генетично модифікований продукт підлягає порівнянню з немодифікованим продуктом. Дозвіл на продаж генетично модифікованих

продуктів харчування та кормів видається лише в тому разі, якщо комплексна перевірка показала, що генетично модифікований продукт харчування чи корм є так само безпечним для здоров'я, як і конвенційні аналоги, та, крім того, не становить небезпеки для довкілля.

Країни-члени ЄС беруть участь у перевірці безпечності з боку EFSA, оскільки компетентні установи мають право публікувати висновки про оцінку ГМО впродовж певного спеціального періоду. У Німеччині ця процедура регулюється Законом «Про впровадження Постанов Європейської спільноти в галузі генної інженерії та Постанови про зміну продуктів харчування та їх інгредієнтів нового типу». Згідно з цим законом, Федеральне відомство захисту прав споживачів і безпеки продуктів харчування публікує державні коментарі, що складаються спільно з Федеральним відомством захисту природи та Інститутом Роберта Коха. Для кожної рекомендації ГМО EFSA публікує резюме щодо того, як було враховано коментарі країн-членів.

З обов'язком отримати дозвіл на продаж ГМО в ЄС пов'язаний також обов'язок маркування. Згідно з Постановою ЄС № 1829/2003, споживача необхідно інформувати про вміст ГМО в продуктах харчування та кормах шляхом їх маркування. Однак, обов'язок маркування не поширюється на продукти, вироблені з тварин, що годувалися генетично модифікованими кормами, та на ті генетично модифіковані продукти харчування та корми, що містять менше 0,9% ГМО.

Дозволи на продаж генетично модифікованих продуктів харчування та кормів потрібно відрізнити від значно більш суворого дозволу на використання ГМО з метою вирощування рослин. Для вирощування рослин з комерційною метою в ЄС із ГМО допущені лише кукурудза MON 810 американської компанії Monsanto та розроблена компанією BASF Plant-Science генетично модифікована картопля Amflora.

Табл. 1. Порівняльна таблиця

Зміст положення (норми) чинного законодавства	Зміст відповідного положення (норми) проекту акту
Закон України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів»	
Стаття 14. Державна реєстрація ГМО та встановлення обмеження щодо їх застосування	Стаття 14. Державна реєстрація ГМО та встановлення обмеження щодо їх застосування
... Державна реєстрація здійснюється строком на п'ять років на безоплатній основі. Перереєстрація здійснюється у тому ж порядку, що і реєстрація.	... Державна реєстрація здійснюється строком на п'ять років на безоплатній основі. Перереєстрація здійснюється у тому ж порядку, що і реєстрація.
Відсутній	Державна реєстрація ГМО та продукції, виробленої з їх застосуванням, котрі внесені рішенням Європейської Комісії до Спільного реєстру ЄС, здійснюється за спрощеною процедурою, визначеною Кабінетом Міністрів України.
Термін розгляду реєстраційних документів не може перевищувати 120 днів з дня їх подачі, включаючи строки проведення відповідних експертиз.	Термін розгляду реєстраційних документів не може перевищувати 120 днів з дня їх подачі, включаючи строки проведення відповідних експертиз.

РЕЗЮМЕ

З урахуванням наведеної вище збалансованої системи видачі дозволів на введення в обіг ГМО у ЄС, видається дуже розумним запровадження «спрощеної процедури» державної реєстрації в Україні ГМО, вже дозволених на території Євросоюзу.

Перш ніж отримати дозвіл на продаж у ЄС, ГМО проходять комплексну перевірку безпеки науковцями EFSA та дослідницькими інститутами країн-членів ЄС. У разі наявності дозволу можна виходити з майже повної безпеки даного ГМО-продукту для здоров'я та довкілля, тож доволі дорога нова перевірка з боку української держави видається непотрібною. «Спрощена процедура» реєстрації, конкретний порядок якої визначається Кабінетом Міністрів України, може бути швидким та дешевим способом створення в Україні реєстру ГМО та генетично модифікованих продуктів харчування і кормів. Тим самим, можна було би швидко створити правові гарантії для імпортерів та національних мереж збуту і спростити експорт у треті країни-члени ЄС. Оскільки видача дозволу і, відповідно, реєстрація в ЄС здійснюються на період 10 (а не 5, як в Україні) років, при запровадженні «спрощеної» процедури реєстрації в Україні є сенс здійснювати її теж на 10 років.

Насамкінець, окрім системи видачі дозволів, слід вказати також на один виняток із заборони на впровадження в обіг недозволених у ЄС ГМО, який варто було б зробити і в Україні. У Постанові (ЄС) № 619/2011 поріг допустимості тих кормів, чия оцінка була проведена EFSA, але які ще не були остаточно допущені, встановлено на рівні 0,1%. Це стосується насамперед імпорту із третіх держав, таких як Бразилія чи Сполучені Штати Америки, що вирощують генетично модифіковані корми, не дозволених в ЄС. Не виключеним є незначне забруднення допущених у ЄС продуктів під час поставок до Європи. Таке забруднення нижче за 0,1% припускається в тому разі, якщо 3 місяці тому вже було подано заявку на отримання дозволу на продаж ГМО в ЄС та оцінку безпеки з боку EFSA вже завершено.

Успішне створення реєстру ГМО, до якого прагне Україна, та гармонізація українського законодавства з правовими нормами ЄС передбачає ефективну систему контролю, яку потрібно створити через ухвалення рамкового законодавства.